

1080-37
(2^e)

Richtlijnen MER

Voor het
Milieu-effectrapport
Dijkversterking Enkhuizen – Medemblik

Milieu-effectrapportage

Richtlijnen MER

Dijkversterking Enkhuizen – Medemblik

Juni 2000

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland

INHOUDSOPGAVE

1. INLEIDING	1
2. PROBLEEMSTELLING, DOEL EN BESLUITVORMING	1
2.1 Probleemstelling	1
2.2 Doel	2
2.3 Besluitvorming en beleidskader	2
3. BESCHRIJVING EN WAARDERING VAN HET PLANGEBIED.....	3
3.1 Landschap	4
3.2 Natuur	4
3.3 Cultureel erfgoed	4
3.4 Overige aspecten	5
4. VISIE OP DE DIJKVERBETERING	6
5. VOORGENOMEN ACTIVITEIT EN ALTERNATIEVEN.....	6
5.1 Voorgenomen activiteit.....	6
5.2 Inperking en uitwerking van varianten en alternatieven.....	6
5.2.1 Nulalternatief.....	7
5.2.2 Meest milieuvriendelijk alternatief.....	8
6. GEVOLGEN VOOR HET MILIEU.....	8
6.1 Algemeen.....	8
6.2 Landschap	9
6.3 Natuur	9
6.4 Cultureel erfgoed	9
6.5 Overige aspecten	9
7. VERGELIJKING VAN ALTERNATIEVEN	10
8. LEEMTEN IN INFORMATIE	10
9. VORM EN PRESENTATIE	10
10. SAMENVATTING VAN HET MER.....	11

BIJLAGEN

1. Lijst van inspraakreacties en adviezen
2. Lijst van insprekers en adviseurs

1. INLEIDING

Het Hoogheemraadschap van Uitwaterende Sluizen in Hollands Noorderkwartier heeft het voornemen om langs de oever van het IJsselmeer tussen Medemblik en Enkhuizen de dijk te versterken, zodat een voldoende bescherming tegen hoogwater kan worden geboden. Hiervoor zal een dijkverbeteringsplan worden ontwikkeld, zodat de dijk gaat voldoen aan de geldende veiligheidseisen die aan deze waterkering worden gesteld. Ter ondersteuning van de besluitvorming over het dijkverbeteringsplan ex artikel 7 van de Wet op de waterkering wordt milieueffectrapportage (m.e.r.) uitgevoerd.

De mer-procedure ging van start met de kennisgeving van de startnotitie in de staatscourant van 2 maart 2000. De startnotitie lag ter visie van 3 maart tot 1 april 2000. Een ieder is in de gelegenheid gesteld opmerkingen te maken over de startnotitie met het oog op de inhoud van de richtlijnen voor het opstellen van het Milieueffectrapport (MER). Daarnaast zijn de wettelijke adviseurs, waar onder de commissie voor de m.e.r., in de gelegenheid gesteld het bevoegd gezag ter zaken van advies te dienen. De commissie voor de m.e.r. heeft op 3 mei haar advies uitgebracht.

Het advies van de commissie van de m.e.r. richt zich voornamelijk op de landschappelijke, natuur- en cultuurhistorische aspecten (LNC). Dit laat natuurlijk onverlet dat in de MER ook andere aspecten die een belangrijke rol spelen bij de dijkverbeteringen kunnen worden opgenomen. Wij denken hierbij aan effecten op het woon- en leefmilieu, zoals regelmatig terugkerende wateroverlast voor aanwonenden, effecten op recreatieve functies van de dijk en overlast (bijvoorbeeld geluidhinder) tijdens de werkzaamheden.

Onderhavige richtlijnen bakenen de inhoud van het op te stellen MER af. Bij het opstellen van deze richtlijnen hebben Gedeputeerde Staten zoveel mogelijk aansluiting gezocht bij de startnotitie en rekening gehouden met de adviezen, commentaren en opmerkingen, die gedurende de periode van de tervisielegging zijn binnen gekomen. Voor een overzicht en de beantwoording van de ontvangen reacties wordt verwezen naar de Nota van Antwoord.

2. PROBLEEMSTELLING, DOEL EN BESLUITVORMING

2.1 Probleemstelling

De probleemstelling is in de startnotitie goed verwoord. Wij vragen nog aandacht voor de volgende punten:

- Het begrip **microstabiliteit** dient te worden verduidelijkt.
 - De twee oorzaken en gevolgen van onvoldoende microstabiliteit dienen verduidelijkt te worden:

- overdruk t.g.v. een verhoogde freatische waterlijn in het dijklichaam, bijvoorbeeld na hevige regenval, met erosie van het binnentalud door uitstromende gronddeeltjes als gevolg;
- instabiliteit t.g.v. een zandlaag in de kruin en beperkte dikte van de afdekkende kleilaag, met afdrukken van de kleilaag als gevolg.
- Aangegeven dient te worden welke vorm van micro-instabiliteit aan de orde is voor de diverse dijksecties en of dit een (direct) probleem vormt. Aandachtspunten hierbij zijn:
 - Omdat de kruinhoogte overal (ruim) voldoet aan de norm, is het overslagdebiet waarschijnlijk minder dan 0,1 l/m/s, en hoeven dientengevolge geen eisen te worden gesteld aan de erosiebestendigheid van het binnentalud. Dit zou kunnen betekenen dat aan de Oosterdijk VNK (sectie 1) aan het binnentalud niets hoeft te gebeuren.
 - Indien micro-instabiliteit boven stenen bekleding (o.a. buitentalud van Oosterdijk VNK [sectie 1] en Bakkershoek [sectie 6a]) niet optreedt, of pas boven de minimaal benodigde kruinhoogte optreedt, komt de grond voor dijkversterking op dergelijke secties te vervallen.
- In het MER dienen aanvullend **kwantitatieve gegevens** te worden opgenomen over de lengte en sterkte van dijkvakken, om duidelijk te maken waar maatregelen noodzakelijk zijn en waar niet.
- De berekende stabiliteitsproblemen dienen waar mogelijk te worden getoetst aan het waargenomen gedrag van de dijk.

2.2 Doel

De in de startnotitie verwoorde doelen van de dijkverbetering (§ 2.2) zijn voldoende omschreven. Wel dienen de doelen te worden uitgebreid en geconcretiseerd met de uitgangspunten als vermeld in § 4.4. van de startnotitie. Het integraal uitwerken van de doelen spreekt ons aan.

2.3 Besluitvorming en beleidskader

Het MER wordt opgesteld ter ondersteuning van het goedkeuringsbesluit dat (ingevolge artikel 7 van de Wet op de waterkering) door ons college moet worden genomen. In de startnotitie is voldoende ingegaan op de te volgen procedure en de te nemen besluiten. In het MER kunnen de betreffende passages van de startnotitie worden overgenomen.

In het MER moet worden aangegeven welke randvoorwaarden en uitgangspunten (o.a. ruimtelijke beperkingen) gelden bij de voorgenomen dijkverbetering. Hierbij dient te worden verwezen naar de beleidsnota's, (ontwerp) plannen en wetten, waarin deze zijn of worden vastgelegd (zie overzicht in § 7.2 van de startnotitie) Wij vragen bijzondere aandacht voor de Westfriese Omringdijk als provinciaal monument, de Vogelrichtlijn en het Structuurschema Groene Ruimte.

Voor de Westfriese Omringdijk dient aangegeven te worden wat de consequenties zijn van het feit dat het een provinciaal monument betreft.

In het kader van de Vogelrichtlijn wordt het IJsselmeer een speciale beschermingszone. De consequenties van deze status voor de onderhavige dijkvakken (de beschermingsformule zoals die geldt voor de gebieden onder de Vogelrichtlijn), zullen in het MER systematisch aan de orde moeten komen. De beschermingsformule volgens de Vogelrichtlijn/Habitatrichtlijn (Artikel 6) verloopt in stappen:

- bestaat er zekerheid dat de natuurlijke kenmerken van het gebied niet worden aangetast?
- als die zekerheid niet bestaat, zijn er alternatieve oplossingen die die zekerheid wel kunnen geven?
- bestaan er dwingende redenen van groot openbaar belang om het project te rechtvaardigen indien aantasting van de natuurlijke kenmerken plaats vindt en bij ontstentenis van alternatieve oplossingen?
- welke compenserende maatregelen worden getroffen indien het project wordt uitgevoerd?

Als de activiteit effecten heeft in één of meerdere gevoelige gebieden zoals aangeduid in het Structuurschema Groene Ruimte (PKB deel4, blz. 64), dan geldt het compensatiebeginsel. Het onderhavige dijktraject maakt deel uit van het natuurontwikkelingsgebied Provinciale Ecologische Hoofdstructuur (PEHS). In het MER zal moeten worden beschreven of de beschouwde alternatieven, ook na het treffen van mitigerende maatregelen, wezenlijke waarden in deze gebieden aantasten. Het SGR geeft de volgende uitleg voor deze begrippen.

Van **aantasting** is sprake als actuele waarden verloren gaan en/of ontwikkelingsmogelijkheden onomkeerbaar worden aangetast. Als er **wezenlijke waarden** worden aangetast, moet worden aangegeven:

- of er een zwaarwegend maatschappelijk belang is voor realiseren van de activiteit in of nabij de gevoelige gebieden;
- of er alternatieve locaties of tracés mogelijk zijn waarbij geen wezenlijke waarden worden aangetast. Indien dat het geval is zullen deze locatie- of tracéalternatieven moeten worden uitgewerkt op hetzelfde detailniveau als de overige alternatieven;
- welke fysieke compenserende maatregelen bij de alternatieven genomen kunnen worden, indien ook na het treffen van mitigerende maatregelen wezenlijke waarden worden aangetast. Hierbij kan gebruikt worden gemaakt van de volgende publicatie: *Ministerie LNV, Directie Groene Ruimte en Recreatie: Uitwerkingen compensatiebeginsel SGR, oktober 1995.*

3. BESCHRIJVING EN WAARDERING VAN HET PLANGEBIED

De bestaande toestand van het milieu, voor zover deze door de dijkverbetering kan worden beïnvloed, moet worden beschreven als referentie voor de te verwachten milieueffecten van alle alternatieven. Autonome ontwikkelingen of veranderingen die binnen afzienbare termijn kunnen worden voorzien onder invloed van reeds vastgelegd beleid, dienen bij de beschrijving van de bestaande toestand te worden betrokken.

3.1 Landschap

Wij zijn van mening dat het landschap in de startnotitie goed is omschreven (§ 3.2) en dat de bewuste tekstdelen kunnen worden overgenomen in het MER. De kwaliteit van het dijkenlandschap kan per sectie duidelijk gemaakt worden door middel van representatieve dwarsprofielen en een kaart met de onderscheidende landschappelijke kenmerken. Dit kan een basis vormen voor de beoordeling van de alternatieven.

De term 'verdichting van het landschap' (§ 3.2.4) verdient enige toelichting.

3.2 Natuur

De beschrijving van de natuur dient in het MER verder te worden uitgewerkt. Wij vragen daarbij aandacht voor de volgende punten:

- De internationale betekenis van het gebied i.v.m. habitat- en vogelrichtlijn dient expliciet te worden vermeld.
- De natuurwaarden regionaal binnendijs zijn beperkt beschreven. De beschrijving kan worden aangevuld door aan te geven welke weide- en watervogels of andere fauna-elementen (o.a. amfibieënpopulaties) voorkomen in het gebied, en welke soortenrijke vegetatietypen in de vroegere zeegeulen of in het kleinschalige veenweidegebied.
- Ook op lokaal niveau - en dan met name bij de beschrijvingen van de diverse secties - dient te worden aangegeven welke soortenrijke vegetatietypen voorkomen of welke (avi)fauna-elementen.
- De beschrijving van de dijkvegetatie kan - mede gelet op potenties voor ontwikkelen van natuurwaarden - worden genuanceerd. Ook al is de soortenrijkdom relatief laag, sommige minder soortenarme Glanshavergemeenschappen en Kamgrasweiden kunnen soorten herbergen, die een wat minder voedselrijke bovengrond indiceren (Echt Walstro, Margriet, Knolboterbloem).
- Het actuele beheer van dijktafsluitingen en aanliggende (natuur)gebiedjes dient te worden omschreven.
- In het MER dient te worden aangegeven hoe de verbinding van Kleine en Grote Vliet met de buitendijkse terreinen wordt gerealiseerd, alsmede hoe invulling wordt gegeven aan de verdere realisatie van de Provinciale Ecologische Hoofdstructuur. Dit kan van belang zijn voor de effecten van de voorgenomen activiteiten op natuur. In dit verband vragen wij bijzondere aandacht voor de relatie tussen de voorgenomen activiteit en de ontwikkeling van de Koopmanspolder, zijnde een natuurgebied waarvoor de dijkverzwaring gevolgen kan hebben.

3.3 Cultureel erfgoed

De Westfriese Omringdijk is als beschermde dijk en als Provinciaal Monument uitzonderlijk. Deze cultuurhistorische waarde is deels historisch-geografisch (landschappelijke samenhang), deels archeologisch (de vele fasen die in de dwarsdoorsnede van de dijk herkenbaar zijn). Wij zijn van mening dat de beschrijving van de cultuurhistorie in de startnotitie de voor het MER benodigde informatie bevat, met uitzondering van de archeologische monumenten op de dijk zelf.

3.4 Overige aspecten

In de startnotitie is een korte beschrijving gegeven van enkele gebiedsfuncties (§ 3.7). In het MER dient een meer gedetailleerde beschrijving te worden gegeven van het gebruik van de dijk en omgeving voor de functies verkeer, recreatie, landbouw en wonen, alsmede in de voorziene toekomstige ontwikkelingen daarin. Deze beschrijving kan zich beperken tot die delen van het traject waarbij sprake is van ingrepen die de ruimtelijke functie kunnen beïnvloeden en die informatie die van invloed kan zijn op de te ontwikkelen dijkverbeteringsalternatieven.

4. VISIE OP DE DIJKVERBETERING

In hoofdstuk 4 van de startnotitie wordt een visie gegeven op het dijkverbeteringsproject. Delen van dit hoofdstuk horen daar volgens ons niet thuis. Zo kan §4.2 (karakteristieke waarden en functies) beter worden geplaatst onder “beschrijving van het studiegebied” en §4.5 (dijksecties, knelpunten, en aandachtspunten) onder “voorgenomen activiteiten en alternatieven”. In de visie wordt ingespeeld op de ontwikkeling van natuurwaarden. Bij de jongere dijkvakken wordt in de integrale visie afgestemd op een functionele vormgeving en afwerking van dijkwalen ter versterking van het verschil tussen oude en jonge dijken. Een functionele afwerking van dijkwalen veronderstelt een meer cultuurtechnische aanleg (zwaardere klei) en beheer (beweide, korte grasmat) van de dijk. Dit leidt tot een minder natuurgerichte vegetatieontwikkeling (namelijk soortenarm en monotoon) en minder erosiebestendig talud dan mogelijk is. Wij zijn van mening dat de vormgeving op zich reeds voldoende het verschil tussen oud en jong aangeeft.

Wij wijzen erop dat de geschiedenis van de Nespolderdijk (iets) complexer is dan in de startnotitie wordt aangegeven. Op kaarten uit de tweede helft van de 18^e eeuw staat hier een zomerkade aangegeven, die waarschijnlijk kort tevoren is aangelegd en die in de 19^e eeuw is omgebouwd tot winterdijk. Het MER dient aan te geven of deze informatie gevolgen heeft voor de vormgeving van de dijk.

5. VOORGENOMEN ACTIVITEIT EN ALTERNATIEVEN

5.1 Voorgenomen activiteit

De voorgenomen activiteit is in de startnotitie aangeduid als het zodanig verbeteren van het dijktraject Medemblik-Enkhuizen dat voldaan wordt aan de voor deze waterkeringen geldende veiligheidseisen en zoveel mogelijk rekening wordt gehouden met aanwezige ecologische, landschappelijke en cultuurhistorische waarden en bestaande bebouwing. De voorgenomen activiteit moet worden beschreven voor zover deze gevolgen heeft voor het milieu. Het is zinvol uit te gaan van een analyse van de voorgenomen activiteit per dijktraject (de startnotitie bevat daartoe en aanzet) en om onderscheid te maken tussen activiteiten tijdens de aanleg en tijdens het gebruik.

5.2 Inperking en uitwerking van varianten en alternatieven

De inperking van oplossingsrichtingen/varianten als verwoord in de startnotitie is voldoende onderbouwd. Wij vragen nog aandacht voor de volgende punten:

- Problemen met de microstabiliteit lijken vooral het gevolg te zijn van het afdrücken van de dunne deklaag door het opbouwen van een waterdruk in een zandlaag bovenin de kruin na hevige neerslag. Als de vegetatie op de taluds een zekere (potentiële) waarde heeft, dan zou een variant, waarbij met name de kruin met een afdeklaag minder doorlatend wordt gemaakt

(waardoor de wateroverdruk niet meer optreedt), een zinvolle toevoeging zijn. Ook het ronder afwerken van de kruin is wellicht een mogelijkheid, opdat water gelegenheid krijgt af te stromen in plaats van in de dijk te dringen. Beide mogelijkheden hoeven alleen te worden overwogen indien de taluds (potentieel) waardevoller zijn dan de kruin.

- In hoeverre het afdrukken van de deklaag in een overhoogte van de dijk, het waterkerend vermogen van die dijk beïnvloedt, is nog de vraag. Dat hangt geheel af van de ontwerp waterstand en de golfploophoogte langs het buitentalud. In het MER dient te worden onderzocht of voor het binnentalud met periodiek onderhoud kan worden volstaan, in plaats van (uitgebreide) dijkverbetering.
- De periode waarin de dijkverbetering kan worden uitgevoerd, is aan beperkingen onderhevig (o.a. broedseizoen). Deze beperkingen dienen te worden geïnventariseerd en beschouwd.

De keuze van de alternatieven moet worden gemotiveerd evenals de selectie van het eventuele voorkeursalternatief. Beschrijving van het meest milieuvriendelijke alternatief is verplicht. In het MER moet duidelijk worden aangegeven welke varianten/alternatieven zijn onderzocht en op welke wijze is gekomen tot de keuze van het voorkeursalternatief en het mma. Voor onderlinge vergelijking van de varianten/alternatieven moeten de milieueffecten van de alternatieven volgens dezelfde methode en met hetzelfde detailniveau worden beschreven.

Inrichting, beheer en onderhoud

Omdat de inrichting en het beheer en onderhoud van de dijktaluds belangrijk zijn voor de sterkte van het vegetatiedek en de ontwikkeling van natuurwaarden, is een beheersvisie voor de dijk tevens onderdeel van de uitwerking van alternatieven. Aandachtspunten voor de beheersvisie zijn:

- de periode van aanleg (seizoen, duur en fasering) en maatregelen voor zover van belang ter voorkoming van verstoring en schade aan te behouden LNC-waarden;
- de samenstelling (met name korrelgrootteverdeling) en dikte van het ophoog- en afdek materiaal in verband met de ontwikkelingsmogelijkheden van natuurwaarden;
- de vormen van inrichting, beheer en onderhoud die de beste mogelijkheden scheppen voor de gewenste ontwikkeling van natuurwaarden op het dijklchaam.

Preventieve, mitigerende en compenserende maatregelen

Het verdient aanbeveling om op de plekken waar Glanshavergemeenschappen en Kamgrasweiden met bijzondere soorten voorkomen zodegrond op depot te zetten en deze na versterking terug te plaatsen voor een relatief snelle regeneratie van het dijkgrasland.

5.2.1

Nulalternatief

Het nulalternatief is voor het gehele dijktraject Medemblik-Enkhuizen geen reëel alternatief. Wel moet worden aangegeven of er deeltrajecten zijn die aan de veiligheidseisen voldoen en waarvoor het nulalternatief plaatselijk dus wel reëel is.

5.2.2

Meest milieuvriendelijk alternatief

Een meest milieuvriendelijk alternatief (mma) kan op twee wijzen worden gevonden, een 'passieve' en een 'actieve' wijze. De passieve wijze is die waarin na analyse van de milieueffecten van varianten en alternatieven, het alternatief met de minste milieueffecten tot mma wordt benoemd. In de startnotitie wordt deze 'passieve' benadering voorgesteld. Wij zijn echter van mening dat een 'actieve' aanpak van het mma het MER een grotere gebruikswaarde voor de besluitvorming kan geven. Bij deze aanpak wordt, na benoemen van de met prioriteit te beschermen of te ontwikkelen LNC-waarden, gezocht naar een alternatief dat deze waarden zo veel mogelijk ontziet, dan wel ontwikkelt (maar daarbij wel voldoet aan gestelde veiligheidseisen).

Het meest milieuvriendelijke alternatief moet voorts aan de volgende voorwaarden voldoen:

- het moet realistisch zijn, dat wil zeggen het moet voldoen aan de doelstellingen van de initiatiefnemer, alsmede binnen zijn of haar competentie liggen;
- het moet uitgaan van de beste bestaande mogelijkheden ter bescherming en/of verbetering van het milieu.

Wij bevelen de volgende punten aan voor het mma:

- het benutten van kansen en mogelijkheden voor de ontwikkeling van natuurwaarden op en naast de dijk door inrichting en beheer;
- sturing van de recreatie op plaatsen met kwetsbare natuur (verstoring vogels, betreding natuurlijke vegetaties, aantasting rietkragen e.d.);
- aangeven van waar de specie voor de dijkverbetering kan worden gewonnen en bepalen wat de effecten van die winning ter plaatse zijn. Indien keuzemogelijkheden voorhanden zijn, kan het mma op dit punt worden ingevuld. Mocht het gaan om de Koopmanspolder, dan wijzen wij op de archeologische sporen van vroegere dijken in dit gebied (zie Besteman, J.C. & H.J. Bonke (1993). Verdwenen dijken verdwijnen. Provincie Noord-Holland, Haarlem, pp. 74-77).

6. GEVOLGEN VOOR HET MILIEU

6.1 Algemeen

Bij de beschrijving van de milieugevolgen dienen de volgende algemene richtlijnen in acht te worden genomen:

- bij de beschrijving van de gevolgen voor het milieu (met name LNC-waarden) moet, waar nodig, de ernst worden bepaald in termen van aard, omvang, reikwijdte, mitigeerbaarheid en compenseerbaarheid;
- de effecten van de dijkverbetering op de aspecten landschap, natuur en cultuurhistorie dienen afzonderlijk te worden beschreven. Ook dient te worden vermeld op basis van welke beoordelingscriteria de varianten en alternatieven tegen elkaar worden afgewogen;
- per milieugevolg moet worden beschreven of het om een permanent of tijdelijk effect gaat;
- zowel negatieve als positieve milieueffecten moeten aan bod komen;

- de manier waarop milieugevolgen zijn bepaald dient inzichtelijk en controlebaar te zijn door het opnemen van basisgegevens in bijlagen of expliciete verwijzing naar geraadpleegd achtergrondmateriaal.

6.2 Landschap

Per alternatief dient te worden aangegeven in hoeverre de aangeduide ruimtelijk-visuele waarden worden gehandhaafd dan wel gewijzigd, zowel per sectie als voor het gehele dijktraject. Om de ruimtelijk-visuele veranderingen inzichtelijk te maken kunnen op relevante plekken (brede) dwarsdoorsneden worden gepresenteerd, waaruit per alternatief het verschil tussen de huidige en de toekomstige situatie zichtbaar wordt.

Varianten met binnendijkse versterking (taludverflauwing, steunbermen) maken het karakter van een oude zeedijk (met het flauwe talud aan de buitenzijde) landschappelijk minder herkenbaar dan bijvoorbeeld een variant met damwanden.

6.3 Natuur

De beschrijving van de effecten op de natuur dient zich te concentreren op het gebied dat direct door de ingreep wordt beïnvloed, maar daarnaast is het van belang om de ecologische samenhang in een groter verband in beschouwing te nemen.

Indien er sprake is van compenserende maatregelen, moet aangegeven worden wat er naar verwachting verloren gaat als gevolg van de werkzaamheden, wat er voor in de plaats komt en op welke locaties. Geef aan of het om een vergelijkbaar natuurlijk element gaat of dat er een geheel ander type natuur zal worden gerealiseerd.

6.4 Cultureel erfgoed

Per alternatief dient te worden aangegeven welke patronen en elementen verloren gaan of worden aangetast, wat de waarde daarvan is en wat ervoor in de plaats komt. Mocht het inwendige van de dijk worden beïnvloed door de werkzaamheden, dan bevelen wij een archeologisch onderzoek aan. Evenzo bevelen wij een onderzoek naar waarden van eventueel af te breken bebouwing aan.

6.5 Overige aspecten

Aangegeven dient te worden op welke manier de dijkverbeteringen, inclusief het nieuwe beheersregime invloed kunnen hebben op de kwaliteit van het woon- en leefmilieu. Wij denken hierbij met name aan situaties waarbij de dijk in tuinen of dichterbij de woningen aan komt te liggen (of verder van woningen komt te liggen), recreatieve functies van de dijk, de betekenis van wijziging in de verkeersfunctie van de dijk voor de aanwonenden en overlast (bijvoorbeeld geluidhinder) tijdens de werkzaamheden.

Daarnaast verdient het aanbeveling om het volgende in de afweging van mogelijke oplossingen te betrekken. Op diverse secties/dijkvakken wordt voorgesteld de zandtussenlaag af te sluiten om opbarstgevaar achter de dijk te voorkomen en daarmee een stabiele situatie te verkrijgen. Als deze afsluiting van de zandtussenlaag over grotere lengten optreedt, bestaat het gevaar dat tevens kwelsituaties achter de dijk worden opgeheven. Dit betreft kwelmilieu's met mogelijk waardevolle kwelvegetatie en daarbij behorende aquafauna. Een verandering in grondwaterstanden als gevolg van de afsluitconstructies kan tevens van invloed zijn op de (fundering van) bebouwing.

7. VERGELIJKING VAN ALTERNATIEVEN

De milieueffecten van de voorgenomen activiteit en de alternatieven moeten onderling én met de referentiesituatie worden vergeleken. Doel van de vergelijking is inzicht te geven in de mate waarin, dan wel de essentiële punten waarop, de positieve en negatieve effecten van de voorgenomen activiteit en de alternatieven verschillen. De alternatieven, met name bij knelpunten, dienen in dwarsdoorsneden te worden uitgewerkt, zodat de verschillen onderling en de veranderingen ten opzichte van de huidige situatie duidelijk afleesbaar zijn. Bij de vergelijking van de alternatieven kunnen de financiële aspecten worden betrokken om de realiteitswaarde van de alternatieven beter te kunnen beoordelen en de besluitvorming inzichtelijker te maken.

8. LEEMTEN IN INFORMATIE

Het MER moet aangeven over welke milieuaspecten geen informatie kan worden opgenomen vanwege gebrek aan gegevens. Deze inventarisatie moet worden toegespitst op die milieuaspecten, die (vermoedelijk) in verdere besluitvorming een belangrijke rol spelen. Op die manier kan worden beoordeeld, wat de consequenties moeten zijn van het gebrek aan milieuinformatie.

Beschreven moet worden:

- welke onzekerheden zijn blijven bestaan en wat hiervan de reden is;
- in hoeverre op korte termijn zou kunnen worden voorzien in de leemten in informatie;
- hoe ernstig leemten en onzekerheden zijn voor het te nemen besluit;
- de consequenties die leemten en onzekerheden hebben voor het besluit.

9. VORM EN PRESENTATIE

Bijzondere aandacht verdient de presentatie van de vergelijkende beoordeling van de alternatieven. De onderlinge vergelijking dient bij voorkeur te worden gepresenteerd met behulp van tabellen, figuren en kaarten. Voor de presentatie bevelen wij verder aan om:

- het MER zo beknopt mogelijk te houden, onder andere door achtergrondgegevens (die conclusies, voorspellingen en keuzen onderbouwen) niet in de hoofdtekst zelf te vermelden, maar in een bijlage op te nemen;

- een verklarende woordenlijst, een lijst van gebruikte afkortingen en een literatuurlijst bij het MER op te nemen;
- bij gebruik van kaarten recent kaartmateriaal te gebruiken, topografische namen goed leesbaar weer te geven en een duidelijke legenda erbij te voegen;
- in het MER detailkaarten, bovenaanzichten en dwarsprofielen te presenteren voor representatieve situaties en knelpunten, waaruit het verschil tussen de huidige en toekomstige situatie blijkt.

10. SAMENVATTING VAN HET MER

De samenvatting is het deel van het MER dat vooral wordt gelezen door besluitvormers en insprekers en het verdient daarom bijzondere aandacht. Het moet als zelfstandig document leesbaar zijn en een goede afspiegeling zijn van de inhoud van het MER. Daarbij moeten de belangrijkste zaken zijn weergegeven, zoals:

- de hoofdpunten voor de besluitvorming;
- de voorgenomen activiteit en de alternatieven;
- de belangrijkste milieueffecten tijdens en na het uitvoeren van de voorgenomen activiteit en de alternatieven;
- de vergelijking van de alternatieven en de argumenten voor de selectie van het mma en mogelijk het voorkeursalternatief;
- belangrijke leemten in kennis.

Bijlagen

Nota van beantwoording MER Dijkversterking Enkhuizen - Medemblik

De startnotitie MER Dijkversterking Enkhuizen – Medemblik heeft van 3 maart tot 1 april 2000 ter inzage gelegen. Voor een ieder bestond de gelegenheid om opmerkingen te maken over de inhoud van de richtlijnen. Voorts zijn de wettelijke adviseurs in de gelegenheid gesteld ter zake het bevoegd gezag van advies te dienen. De bijlage bevat een overzicht van de insprekers en adviseurs die van deze gelegenheid gebruik hebben gemaakt.

Bij het opstellen van de richtlijnen zijn alle ontvangen inspraakreacties en adviezen in beschouwing genomen. Onderstaand overzicht geeft een indruk van de hoofdlijnen van de gemaakte opmerkingen en adviezen. In cursief wordt een toelichting gegeven dan wel gemotiveerd aangegeven waarom de desbetreffende reactie niet is verwerkt. Het ontbreken van tekst geeft aan dat de reactie impliciet dan wel expliciet in de richtlijnen is verwerkt.

- De Vereniging Onderzoek Flora en Fauna merkt op: In het studiegebied zijn natuurwaarden aanwezig. Bij de dijkverbeteringswerken zullen ongetwijfeld natuurwaarden worden beïnvloed maar bij een zorgvuldige en uitgekende uitvoering kunnen veel natuurwaarden worden behouden, of kan een zodanige uitgangssituatie worden gecreëerd dat uitbreiding van natuurwaarden mogelijk is. De Vereniging zou zeer graag betrokken willen worden in de verdere MER-procedure, om de aanwezige gegevens op een zo goed mogelijke manier mee te laten wegen in de procedure. **Reactie Gedeputeerde Staten:** *In de richtlijnen hebben wij opgenomen dat het aspect natuur in het MER nader moet worden beschreven. Daartoe hebben wij het aanbod van de vereniging overgebracht aan de initiatiefnemer. Wij zullen de vereniging van de verdere voortgang van de plan-c.q. besluitvorming op de hoogte houden en haar in de gelegenheid stellen daarop in te spreken.*
- De Gemeente Wervershoof merkt op: De in de startnotitie beschreven varianten voor de Nespolderdijk kunnen niet worden gerealiseerd op gronden die bestemd zijn voor de beoogde doeleinden. Bij een dijkverzwaring is wijziging van het (betreffende) bestemmingsplan noodzakelijk. **Reactie Gedeputeerde Staten:** *In het MER dienen de planologische gevolgen van de verschillende varianten zichtbaar gemaakt te worden. De startnotitie bevat nog niet de concrete informatie die noodzakelijk is om te beoordelen of de toekomstige ingreep inpasbaar dan wel niet inpasbaar is in de huidige toegewezen functie in het bestemmingsplan. De vraag of er een eventuele bestemmingsplan wijziging noodzakelijk is, komt pas ter sprake indien de voornemens nader geconcretiseerd zijn. Indien noodzakelijk mocht zijn, dat een daartoe strekkend verzoek van de initiatiefnemer aan de gemeente moet worden gedaan, zullen wij hierover met de gemeente(n) in contact treden.*
- De Gemeente Wervershoof merkt op: Wij zijn het niet eens met de in de startnotitie genoemde beschrijving van de historie van de Nespolderdijk. De periode van aanleg van deze dijk gaat veel verder terug dan in de startnotitie staat aangegeven. In tegenstelling tot het uitgangspunt in de startnotitie, dient naar onze opvatting de te nemen dijkverzwaringsmaatregel in plaats van het verschil, de overeenkomst met Historische Omringdijk te versterken. **Reactie Gedeputeerde Staten:** *Wij constateren dat de Nespolderdijk in aanleg een 16de-eeuwse dijk blijkt te zijn. De status en de waarde van de dijk zijn uitgangspunt voor het MER-*

onderzoek. Bij het uitwerken van varianten voor de dijkaanpassing zal rekening gehouden moeten worden met de aanwezige waarden.

- De Gemeente Wervershoof merkt op: Bij enkele dijkvakken is sprake van de aanleg van kwel-/ kleis schermconstructies. Het is onbekend wat de invloed van deze constructies zal zijn op de grondwaterstanden en de mogelijke gevolgen daarvan voor de bebouwing. **Reactie Gedeputeerde Staten:** *Wij willen met de initiatiefnemer afspraken maken over een goed monitoringsprogramma en zullen er bij hem op aandringen dat de grondwaterstand circa 5 jaar wordt bemonsterd met behulp van peilbuizen, ten einde een eventuele wijzing in de grondwaterstand tijdig te kunnen waarnemen.*
- De Rijksdienst voor Oudheidkundig Bodemonderzoek merkt op: Betreffend gebied, te weten de bestaande dijk, wordt op de archeologische monumentenkaart aangegeven als een door de provincie beschermd cultureel historisch monument. Voor de dijkversterking moet een vergunning (bij de provincie) worden aangevraagd. **Reactie Gedeputeerde Staten:** *Deze constatering is juist. Voor de werkzaamheden aan het monument de Westfriese Omringdijk dient ingevolge de provinciale monumentenverordening vergunning bij ons te worden aangevraagd.*
- De Rijksdienst voor Oudheidkundig Bodemonderzoek merkt op: Er zijn archeologische monumenten op de dijk aanwezig waarvan één te beschermen monument. Derhalve adviseer ik u om in de startnotitie de cultuurhistorische waarde van de dijk expliciet op te nemen. Dit impliceert dat aanvullend archeologisch onderzoek moet plaatsvinden, zodat eventuele verdere archeologische vindplaatsen getraceerd kunnen worden en ingepast kunnen worden in het plan. **Reactie Gedeputeerde Staten:** *Wij onderschrijven dat de startnotitie voor wat betreft de beschrijving van de archeologische monumenten op de dijk zelf onvoldoende informatie bevat. In de onderhavige richtlijnen voor het opstellen van het MER wij nadrukkelijk aandacht gevraagd voor de aanwezigheid van archeologische monumenten op de dijk, waaronder het genoemde monument. De locatie van het te beschermen monument hebben wij doorgegeven aan de initiatiefnemer. Wij zijn van mening dat aanvullend archeologisch onderzoek alleen dan noodzakelijk is, wanneer er ontgravingen in de dijk gedaan worden.*

Lijst van insprekers en adviseurs

Nummer	Datum	Persoon / instantie
1	30 maart 2000	Rijksdienst voor Oudheidkundig Bodemonderzoek
2	31 maart 2000	Gemeente Wervershoof
3	31 maart 2000	Vereniging Onderzoek Flora en Fauna

